

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Сергій Володимирович СУХОВЕЦЬКИЙ,

співробітник НАБУ

В сучасних умовах критичного характеру набувають питання національної безпеки держави. У кожній країні з цією метою у державному механізмі формується сукупність суб'єктів, на які покладаються обов'язки її забезпечення, що серед іншого включають протидію різноманітним викликам, ризикам та загрозам, актуальним для конкретної держави або їх об'єднання. Така діяльність у правовому суспільстві є неможлива без відповідного адміністративно-правового механізму національної безпеки, який формується на основі обов'язкової складової – відповідного нормативно-правового забезпечення.

В нашій державі первинним документом, який регламентує питання національної безпеки і формує правове підґрунтя національної безпеки, є Конституція України (ст.17, ст.18) [1]. Деталізація конституційних норм отримала розвиток у низці Законів України. Це, насамперед, Закон України № 2469-VIII від 21 червня 2018 р. «Про національну безпеку України». Даний Закон регламентує положення про «Стратегію національної безпеки», зазначаючи, що це є «документ, що визначає актуальні загрози національній безпеці України та відповідні цілі, завдання, механізми захисту національних інтересів України та є основою для планування і реалізації державної політики у сфері національної безпеки» (ст. 1). Закон закріплює принципи державної політики у сферах національної безпеки і оборони (ст. 3), зокрема «загрози національній безпеці України та відповідні пріоритети державної політики у сферах національної безпеки і оборони визначаються у Стратегії національної безпеки України, Стратегії воєнної безпеки України, Стратегії кібербезпеки України, Стратегії інтегрованого управління державним кордоном України, інших документах з питань національної безпеки і оборони, які схвалюються Радою національної безпеки і оборони України і затверджуються указами Президента України» [2]. Даним Законом визначено, що «правову основу державної політики у сферах національної безпеки і оборони становлять Конституція України, цей та інші закони України, міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, а також видані на виконання Конституції та законів України інші нормативно-правові акти» (ст. 2) [2].

Закон «Про національну безпеку України» визначає засади національної безпеки, порядок здійснення демократичного цивільного контролю у даній сфері, регламентує діяльність сектору безпеки і оборони країни в розрізі міністерств, служб та інших уповноважених

державних структур. Окремим розділом Закону визначено зміст і порядок планування у сферах національної безпеки і оборони.

Важливим інститутом і ланкою в адміністративно-правовому механізмі забезпечення національної безпеки є Рада національної безпеки і оборони України - координаційний орган з питань національної безпеки і оборони при Президентові України, засади і принципи функціонування якої визначені Конституцією України (с. 107) [1].

Нормативно-правовими актами загальнодержавного рівня щодо національної безпеки є Укази Президента України. Зокрема, Указом Президента України від 14 вересня 2020 року № 392/2020 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 вересня 2020 року «Про Стратегію національної безпеки України» введено в дію Стратегію національної безпеки України [3]. В прийнятій Стратегії визначено її засади, акцентовано увагу на пріоритетах національних інтересів та національної безпеки, вказані напрями реалізації зазначених пріоритетів, окреслено поточні та прогнозовані загрози національній безпеці та національним інтересам України з урахуванням зовнішньополітичних та внутрішніх умов (Розділ II). Окремо визначено основні напрями зовнішньополітичної та внутрішньополітичної діяльності держави для забезпечення її національних інтересів і безпеки (Розділ III), напрями та завдання реформування й розвитку сектору безпеки і оборони (Розділ IV), а також завдання щодо забезпечення ресурсами, необхідними для реалізації Стратегії (Розділ V).

Указ Президента України від 16 лютого 2022 р. № 56/2022 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 30 грудня 2021 року «Про Стратегію забезпечення державної безпеки» затверджує Стратегію державної безпеки і гласить, що «стратегія забезпечення державної безпеки визначає реальні й потенційні загрози державній безпеці України, напрями та завдання державної політики у сфері державної безпеки, є основою для планування і реалізації політики у сфері державної безпеки» [4]. В документі дано оцінку безпековому середовищу та загрозам державній безпеці, послідовно викладено цілі, напрями та завдання державної політики у сфері державної безпеки, визначено заходи щодо організаційного та фінансового забезпечення реалізації Стратегії.

До нормативно-правових актів, що стосуються національної безпеки, належать також відповідні Постанови і Розпорядження Уряду України, які приймаються ситуативно. Зокрема, Постанова Кабінету Міністрів України від 30 січня 2015 р. N 38 «Деякі питання підвищення рівня національної безпеки України» [5], Постанова КМУ від 30 липня 2024 р. №879 «Деякі питання Державного вебпорталу електронних публічних послуг у сфері національної безпеки і оборони «Армія+» [6].

Значний масив нормативно-правових актів і документів щодо забезпечення національної безпеки приймається на рівні діяльності функціональних та галузевих міністерств і відомств, а також державних органів спеціальної компетенції. Це відповідні накази, розпорядження,

протокольні рішення, окремі доручення. Водночас саме нормативно-правове забезпечення є ключовим елементом адміністративно-правового механізму забезпечення національної безпеки, оскільки визначає зміст, межі та порядок здійснення управлінської діяльності у цій сфері

Підсумовуючи розгляд досліджуваної тематики можна дати визначення адміністративно-правового механізму забезпечення національної безпеки України. Зазначений механізм визначає складові національної безпеки, її види, класифікує загрози, виклики і ризики національній безпеці, визначає принципи її забезпечення, об'єкти і суб'єкти та нормативно-правове забезпечення. Головна роль тут належить суб'єктам, які в процесі забезпечення національної безпеки виходять з її принципів, керуються діючими правовими нормами і нормативними актами, на цій підставі впливають на об'єкти національної безпеки з метою досягнення бажаного чи необхідного результату. При цьому використовують всі наявні та необхідні сили і засоби, форми і методи.

Список використаних джерел

1. Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Про національну безпеку України. Закон України № 2469-VIII від 21 червня 2018 р. - URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>
3. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 вересня 2020 року «Про Стратегію національної безпеки України» Указом Президента України від 14 вересня 2020 року № 392/2020. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/3922020-35037>
4. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 30 грудня 2021 року «Про Стратегію забезпечення державної безпеки» Указ Президента України від 16 лютого 2022 р. № 56/2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/56/2022#n5>
5. Деякі питання підвищення рівня національної безпеки України. Постанова Кабінету Міністрів N 38 від 30 січня 2015 р. URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/kp150038?an=1&ed=2015_01_30
6. Деякі питання Державного вебпорталу електронних публічних послуг у сфері національної безпеки і оборони «Армія+» №879 від 30 липня 2024 р. - <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/879-2024-п#Text>